

SYMPOZJUM

**DIAGNOSTYKA PEDAGOGICZNA
W PROCESIE WSPIERANIA
ROZWOJU DZIECI I MŁODZIEŻY,
W PROFILAKTYCE SPOŁECZNEJ
I OPIECE**

Edyta Charzyńska, dr hab. Ewa Wysocka

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Doskonalenie warsztatu diagnostycznego pedagoga: opis założeń teoretycznych i konstrukcji Kwestionariusza Osobowości i Myślenia Twórczego (KOMT)

Celem wystąpienia jest prezentacja założeń teoretycznych oraz procesu powstania i weryfikacji Kwestionariusza Osobowości i Myślenia Twórczego (KOMT). Główną motywacją do konstrukcji nowego narzędzia była chęć dostarczenia wielowymiarowego, wystandaryzowanego i znormalizowanego kwestionariusza mogącego znaleźć zastosowanie m.in. w doradztwie zawodowym. Jako podstawę teoretyczną przyjęto następujące koncepcje: holistyczne ujęcie twórczości/kreatywności według K. Urbana i H. Jellena, koncepcję myślenia twórczego J. Guilforda, koncepcję twórczości M. Boden, a także koncepcje osobowości twórczej T. Amabile, A. Cropleya, K. Urbana, S. Popka i J. Kozielskiego.

KOMT składa się z dwóch wersji – dla gimnazjum (65 pozycji) i dla liceum (61 pozycji). Przeprowadzono dwa badania pilotażowe, a następnie badanie właściwe z udziałem 1000 uczniów gimnazjum i 1335 uczniów liceum. W skład osobowości twórczej w wersji dla gimnazjum wchodzi następujące skale: *zaangażowanie i wytrwałość, skłonność do ryzyka, przedsiębiorczość, transgresja, silne ego, empatia i wysoka samoocena*, podczas gdy w wersji dla liceum są to: *zaangażowanie i wytrwałość, skłonność do ryzyka, przedsiębiorczość, transgresja, silne ego, otwartość i nonkonformizm*. Skale myślenia twórczego są dla obu wersji narzędzia identyczne: *myślenie dywergencyjne, myślenie wizualno-transformacyjne oraz myślenie eksploracyjne*. KOMT spełnia wymogi psychometryczne: cechuje go dobra rzetelność zweryfikowana za pomocą metody zgodności wewnętrznej α -Cronbacha, trafność treściowa, teoretyczna i diagnostyczna, posiada również normy. Może być wykorzystywany zarówno w diagnostyce, jak i w badaniach naukowych.

Dorota Dziedziewicz

Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

Profilowa diagnoza wyobraźni twórczej – prezentacja nowej koncepcji teoretycznej i narzędzia

Celem wystąpienia jest przedstawienie propozycji nowej koncepcji wyobraźni twórczej, która redefiniuje i integruje wcześniejsze kategorie analityczne i podejścia badawcze. W proponowanym modelu twórcze zdolności wyobraźniowe definiowane są jako połączenie trzech wymiarów: obrazowości – zdolności tworzenia wyraźnych wyobrażeń, które charakteryzują się wysokim stopniem złożoności i szczegółowości, oryginalności – zdolności do wytwarzania twórczych wyobrażeń, cechujących się nowością i niepowtarzalnością oraz

zdolnością do przekształcania tworzonych wyobrażeń. Opis konceptualnego i teoretycznego ujęcia twórczej wyobraźni stanowi wprowadzenie do prezentacji nowego narzędzia – Testu Twórczych Zdolności Wyobrazeniowych (TTZW). Koniunkcyjny charakter modelu oraz specyfika nowego testu stanowią podstawę do głębszej dyskusji nad zasadnością i użytecznością profilowej analizy wyobraźni twórczej w diagnostyce edukacyjnej.

Aleksandra Gajda

Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

Kwestionariusz Stylu Funkcjonowania – narzędzie do badania stylu twórczości dzieci i młodzieży

Istotnym aspektem pomiaru kreatywności jest element stylu tworzenia. W literaturze światowej istnieje szereg teorii, które opisują różnorodne style twórczego funkcjonowania. Niestety brakuje narzędzi do badania stylu, przeznaczonych dla dzieci i młodzieży. Celem tego artykułu jest przedstawienie autorskiego narzędzia stworzonego na podstawie teorii Adaptacji-Innowacji Michaela Kirtona, skierowanego do uczniów szkół podstawowych. W wystąpieniu zostaną przedstawione kolejne etapy powstawania kwestionariusza i wyłaniania skal oraz analizy korelacyjne z osiągnięciami szkolnymi i inteligencją 397 uczniów warszawskich szkół podstawowych.

Blanka Poćwiardowska

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Poczucie sprawstwa rodziców w kontakcie z dzieckiem w wieku przedszkolnym – raport z badań

Przedmiotem zainteresowania autorki jest poczucie sprawstwa w odniesieniu do procesu wychowania realizowanego przez rodziców. Przekonanie rodziców o wpływie na wychowanie może prowadzić do większej gotowości do wprowadzenia w życie rodziny konstruktywnych zmian. W wystąpieniu zostaną przedstawione podstawowe informacje dotyczące narzędzia badawczego oraz wyniki badań nad poczuciem sprawstwa rodziców dzieci w wieku przedszkolnym dotąd niepublikowane, które stanowiły element badań nad kompetencjami wychowawczymi rodziców. Dane te mogą być podstawą wnioskowania o wartości opracowanej przez autorkę skali¹.

¹ Skala powstała w ramach rozprawy doktorskiej pt. *Wspomaganie rozwoju kompetencji wychowawczych rodziców dzieci w wieku przedszkolnym* przygotowanej pod kierunkiem dr hab. Marii Deptuły, prof. UKW i obronionej 31 maja 2011 roku na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

dr Małgorzata Rębiałkowska-Stankiewicz

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Diagnoza potrzeb rodzin pacjentów w stanie wegetatywnym

Każda choroba przewlekła dotyka całą rodzinę i jest źródłem stresu. Często pozbawia członków rodziny poczucia bezpieczeństwa, wprowadza chaos, niepewność, lęk oraz destabilizuje dotychczasowe życie. Stan apaliczny, wegetatywny, popularnie zwany śpiączką powoduje określone następstwa psychosomatyczne i społeczne. Opieka nad człowiekiem w śpiączce jest niezwykle trudna. Ta grupa chorych, obok koniecznej pielęgnacji, powinna doświadczać wszechstronnych działań medycznych, terapeutycznych, rehabilitacyjnych. Równocześnie, w miarę trwania śpiączki, szanse na wybudzenie pacjenta gwałtownie maleją. Stan wegetatywny stanowi dla opiekunów chorych niejednoznaczny i niewyjaśniony stratę. Jest to najtrudniejszy rodzaj straty, ponieważ nie ma ona zamknięcia. Śpiączka mózgowa prowadzi również do powikłanej żałoby. Opieka nad osobą w stanie wegetatywnym jest zajęciem bardzo stresującym, a zatem poznanie sposobów radzenia sobie z tą sytuacją jest niezbędne, aby zachować odporność rozumianą nie tylko jako „dochodzenie do siebie po przejściach” lecz również nabywanie siły. Celem wystąpienia jest prezentacja propozycji diagnozowania potrzeb rodzin pacjentów w stanie apalicznym, jako podstawy planowania skutecznego procesu wspierania. Wnikliwa diagnoza pozwala na zaplanowanie takich działań, które pozwalają rodzinom wypracowanie umiejętności dostrzegania dobrych stron w niejednoznaczności bycia z chorym, uzyskanie odporności na znoszenie wysiłków emocjonalnych i fizycznych związanych z opiekowaniem się osobą w śpiączce.

prof. dr hab. Maria Deptuła

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Koncepcja diagnozowania warunków rozwoju psychospołecznego tworzonych uczniom klas IV-VI w szkole

Celem wystąpienia jest prezentacja koncepcji diagnozowania warunków rozwoju psychospołecznego tworzonych uczniom drugiego etapu edukacji przez nauczycieli. Teoretyczną podstawą koncepcji jest społeczna psychologia rozwoju człowieka w ujęciu Anny I. Brzezińskiej oraz koncepcja zadań rozwojowych Erika H. Eriksona. Zgodnie z tym podejściem warunkiem pomyślnego rozwoju jednostki jest względna równowaga poczucia bezpieczeństwa, kontaktu emocjonalnego, autonomii i sprawstwa nazwanych przez Brzezińską niespecyficznymi (bo ważnymi w każdym okresie życia) warunkami rozwoju. Warunkiem specyficznym dla tego okresu życia jest – zgodnie z teorią Eriksona – możliwość zbudowania poczucia kompetencji. Spośród czynników składających się na społeczny kontekst rozwoju w środowisku szkoły dwie

skale skonstruowane przez autorkę tego wystąpienia uwzględniają postrzeżenie przez uczniów istnienia wymienionych wyżej warunków w relacjach z rówieśnikami i nauczycielami.

W czasie wystąpienia zostaną przedstawione teoretyczne podstawy skal oraz zastosowane wskaźniki, a także wyniki drugiego etapu badań pilotażowych.

Wioletta Junik

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Koncepcja diagnozy warunków wzmacniania rezyliencji u uczniów z grup ryzyka w szkole

Przedmiotem wystąpienia jest prezentacja koncepcji pomiaru spektrum warunków panujących w szkole podstawowej, które służą wzmacnianiu procesów ochronnych (zjawiska rezyliencji) u uczniów, zwłaszcza zaliczanych do grup ryzyka z powodu ekspozycji na zagrożenia występujące w środowisku rodzinnym. Oprócz teoretycznych podstaw badań nad warunkami przedstawiona zostanie pilotażowa wersja narzędzi do ich pomiaru wraz ze zmiennymi i przykładowymi wskaźnikami.

Alicja Konikiewicz

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Przegląd narzędzi do badania kontekstu rozwoju dzieci do lat 3

Celem wystąpienia jest przedstawienie wyników przeglądu narzędzi do badania materialnego i społecznego kontekstu rozwoju dzieci do lat 3. Jego teoretyczną podstawą jest społeczna psychologia rozwoju w ujęciu Anny Brzezińskiej i Jej Uczniów, zwłaszcza Karoliny Appelt, Magdaleny Czub i Błażeja Smykowskiego, zgodnie z którą rozwój człowieka dokonuje się w wyniku jego interakcji ze środowiskiem, a ono spełnia swoje funkcje, jeśli tworzy dziecku warunki do rozwoju jego potencjału.

Przeglądowi zostały poddane głównie druki zwarte i czasopisma naukowe obejmujące okres od 2000 roku do 2015 roku znajdujące się na liście A, B i C Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz bazach czasopism. W celu przeszukania baz użyto między innymi takich słów kluczowych w języku polskim oraz angielskim, jak: wczesne dzieciństwo, rozwój społeczno-emocjonalny małego dziecka (diagnoza), funkcjonowanie społeczno-emocjonalne małego dziecka (diagnoza), kontekst rozwoju małego dziecka (diagnoza), warunki rozwoju dzieci do lat 3, wspomaganie rozwoju psychospołecznego małego dziecka.

Zapoznano się także z artykułami dotyczącymi rozwoju dzieci w wieku od 0 do 3 lat zamieszczonymi w Encyclopedia on Early Childhood Development. Przegląd zakończono, poszukując publikacji kilku autorów specjalizujących się w analizowaniu rozwoju małych dzieci w perspektywie społeczno-kulturowej.

dr hab. Dorota Podgórska-Jachnik

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Obszar zastosowań klasyfikacji WHO ICF w diagnostyce funkcjonalnej dla celów pedagogicznych i wynikające stąd wyzwania dla pedagogów

Diagnoza jest podstawą skutecznych działań pedagogicznych, jak w ogóle wszystkich świadomych działań społecznych. Dotyczy to zarówno obszaru oceny możliwości funkcjonalnych ucznia w granicach normatywnych, jak i w różnych obszarach wymagających rozpoznania i uwzględnienia specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych. Element (dys)funkcjonalności ucznia musi być również brany pod uwagę i podlegać kontroli w tradycyjnym obszarze diagnostyki edukacyjnej (testy kompetencyjne w adaptacji dla uczniów ze SPE). Już sam problem prawa do dostosowań i określenie ich konkretnej formy wymaga wiedzy o faktycznych możliwościach funkcjonalnych uczniów, a nie posługiwania się listą etykiet o charakterze nozologicznym. Przykładem zupełnie różne formy oczekiwanej pomocy dla dwóch uczniów określonych jako „niesłyszący” przy tym samym stopniu ubytku słuchu, przy skrajnie różnych doświadczeniach rehabilitacyjnych i poziomie znajomości języków – polskiego i migowego. Poszukując ram teoretycznych, ale i praktycznych zasad przeprowadzania diagnozy funkcjonalnej, warto wykorzystać zasoby ICF (*International Classification of Functioning, Disability and Health* – Międzynarodowej Klasyfikacji, Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia). To jedna z najnowszych klasyfikacji Światowej Organizacji Zdrowia (2002, przetłumaczona na język polski, powszechnie dostępna w Internecie (http://www.csioz.gov.pl/src/files/klasyfikacje/ICF_Polish_version.pdf), rekomendowana przez WHO do szerokiego, interdyscyplinarnego wykorzystania. Nie opisuje bynajmniej samych istniejących zaburzeń (dysfunkcji, niepełnosprawności), ale całość funkcjonowania człowieka we wszystkich obszarach życiowej aktywności, jak również jego indywidualną sytuację psychospołeczną. Wersja dla dzieci to ICF-CY (*Children and Youth Version*). ICF umożliwia nie tylko wystandaryzowany opis funkcjonowania ucznia (dziecka), ale także interdyscyplinarny dialog współpracujących ze sobą specjalistów. W referacie zostaną ukazane możliwości i potrzeby wykorzystania ICF do celów pedagogicznych.

dr Katarzyna Okulicz-Kozaryn, Magdalena Borkowska

Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Warszawie

Diagnoza FASD dla celów edukacyjnych i wychowawczych

Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) jest stosunkowo słabo poznanym problemem zdrowotnym, co utrudnia jego rozpoznawanie i skuteczną pomoc. Jakościowa analiza trzech przypadków, stanowi punkt wyjścia do rozważań na temat trudności diagnostycznych i konsekwencji rozpoznania FASD dla dalszego funkcjonowania dziecka w domu i w szkole. U badanych dzieci stwierdzono rozległe, wrodzone uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego, na które nakładają się efekty postnatalnego rozwoju w niekorzystnym środowisku domowym. W jednym z trzech przypadków diagnoza FASD przyczyniła się do podjęcia intensywnych i interdyscyplinarnych działań, które wyraźnie poprawiają funkcjonowanie dziecka. W pozostałych przypadkach nie widać ani dobrych ani złych efektów diagnozy.

FASD nie można wyleczyć ale można mu zapobiegać. Możliwa jest też poprawa osiągnięć edukacyjnych i rozwojowych, jednak warunkiem jej skuteczności jest wczesne postawienie diagnozy i konsekwentna, systematyczna i wyłożona terapia.

dr hab. Ewa Wysocka, Edyta Charzyńska

Uniwersytet Śląski w Katowicach

W trosce o diagnozę potencjału: opis założeń teoretycznych i konstrukcji Skali Zdolności Specjalnych (SZS)

Celem wystąpienia jest przedstawienie procesu konstrukcji i sprawdzania właściwości psychometrycznych autorskiego narzędzia – Skali Zdolności Specjalnych, służącego do badania zdolności specjalnych uczniów gimnazjum i liceum (dwie odrębne wersje). Skala oparta została na założeniach teorii inteligencji wielorakich H. Gardnera wraz z uzupełnieniami T. Armstronga, D. Zohar i I. Marshalla, K. Tuppera oraz R. Emmons.

Wersja dla gimnazjum składa się z 61 pozycji, natomiast wersja dla liceum z 68 pozycji. Przeprowadzono dwa badania pilotażowe oraz badanie właściwe, w którym wzięło udział 1023 uczniów gimnazjum i 1329 uczniów liceum. W skład narzędzia wchodzi następujące skale (10 rodzajów zdolności specjalnych): matematyczno-logiczne, lingwistyczne (językowe), wizualno-przestrzenne, muzyczne, kinestetyczne (cielesne), interpersonalne (międzyludzkie), intrapersonalne, przyrodnicze (naturalistyczne), egzystencjalne oraz duchowe. Rzetelność narzędzia sprawdzano za pomocą współczynnika zgodności wewnętrznej α -Cronbacha. Prowadzono również prace walidacyjne mające na celu ustalenie trafności treściowej, teoretycznej oraz kryterialnej (diagnostycznej) SZS. Właściwości psychometryczne Skali można uznać za dobre. Kwestionariusz zaopatrzonej został

również w normy. Narzędzie, umożliwiające zarówno interpretację ilościową, jak i jakościową, może być wykorzystywane do celów diagnostycznych w doradztwie zawodowym (wskazanie potencjałów ucznia), jak również do celów naukowych.

dr Agnieszka Misiuk

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Porównanie dwóch procedur analizy wyników uzyskanych za pomocą techniki Moreno

Akceptacja rówieśników stanowi ważny czynnik prawidłowego rozwoju dziecka. Jakość relacji z rówieśnikami wpływać może na sposób postrzegania przez nie otaczającego świata, motywację do nauki i podejmowania nowych zadań, wytrwałość w ich w realizacji. Akceptacja przez rówieśników stwarza warunki do rozwoju i trenowania wielu ważnych umiejętności, które ułatwiają nawiązywanie i podtrzymywanie satysfakcjonujących relacji interpersonalnych. Dziecko, które jest lubiane, otrzymuje od kolegów i koleżanek liczne pozytywne informacje zwrotne i jest wspierane w podejmowaniu różnych inicjatyw. W sytuacjach nowych, trudnych, czy też podczas doznania niepowiedzenia, częściej otrzymuje oparcie i pomoc, niż dzieci odrzucone i izolowane. Akceptacja rówieśników ma także znaczenie dla kształtowania się samooceny dziecka. Odrzucenie przez rówieśników ma wiele negatywnych następstw bezpośrednich i odroczonej.

Nauczyciel, stosując badania socjometryczne, może lepiej poznać relacje w klasie, a uzyskane wyniki wykorzystać podczas projektowania oddziaływań wychowawczych. Wystąpienie dotyczy porównania dwóch procedur opracowywania wyników klasycznej techniki Moreno – opracowanej przez Marka Pilkiewicza i znanej jako Socjometryczna Skala Akceptacji oraz dwuwymiarowego modelu Johna D. Coie'a, Kennetha A. Dodge'a i Heide Capotelli.

dr Agnieszka Pisarska, dr Krzysztof Ostaszewski

Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie

Metody pomiaru rozpowszechnienia używania substancji psychoaktywnych przez młodzież

Przedmiotem wystąpienia jest prezentacja metod pomiaru używania substancji psychoaktywnych w badaniach prowadzonych wśród młodzieży. Zaprezentowane zostały pytania ankietowe wykorzystywane z ogólnopolskich projektach badawczych ESPAD, HBSC i CBOS oraz lokalnych *badaniach mokołowskich*. W badaniach tych szacowane jest rozpowszechnienie palenia tytoniu, picia i nadużywania alkoholu, używania substancji nielegalnych (narkotyków) oraz przyjmowania leków. Zostaną omówione wskaźniki używania substancji psychoaktywnych oraz warunki niezbędne do uzyskania wiarygodnych danych.

Jolanta Jarczyńska

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Problematyczne używanie Internetu przez młodzież i młodych dorosłych - przegląd narzędzi do przesiewowej oceny tego zjawiska

Jedną z grup najbardziej zagrożonych problematycznym używaniem Internetu jest młodzież oraz młodzi dorośli. Dla większości z nich Internet jest narzędziem pracy, rozrywki i komunikacji, jednak dla pewnej grupy osób okazać się może pułapką. Korzystanie z sieci może wymykać się spod kontroli i mieć negatywny wpływ na ich życie. Problem nadużywania Internetu zainteresował badaczy już pod koniec lat 90. minionego stulecia, a w ciągu ostatniej dekady stał się przedmiotem ożywionej dyskusji naukowej psychologów, psychiatrów, pedagogów, socjologów i innych badaczy. Od tego czasu nastąpił intensywny rozwój prac nad konstruowaniem i walidacją narzędzi do oceny oraz rozpoznawania problematycznego użytkowania Internetu i uzależnienia od niego. Metody używane w początkowym okresie badań nad zjawiskiem problematycznego używania Internetu (PUI) dalekie były od standardów, jakie muszą obecnie spełniać narzędzia psychometryczne.

Joanna Gózdź

Uniwersytet Śląski

Konstrukcja kwestionariusza motywacji do nauki opartego na koncepcji *Self – Determination Theory* E. Deciego, R. M. Ryana

Wystąpienie dotyczy motywacji w edukacji. Obejmuje przedstawienie pojęcia motywacji oraz głównych nurtów teoretycznych odnoszących się do tego zagadnienia. Szczególne miejsce zajmie w nim koncepcja *Self – Determination Theory* E. Deciego i R. M. Ryana. Zostaną przedstawione podstawy teoretyczne koncepcji oraz charakterystyka procesów zewnętrznej i wewnętrznej regulacji zachowania. Koncepcja ta stanowi bazę dla stworzonego kwestionariusza motywacji do nauki. Autorka przedstawi proces konstrukcji narzędzia wraz z wynikami badań jego rzetelności i trafności, ostateczną formę kwestionariusza wraz z kluczem odpowiedzi odnoszących się do wyszczególnionych rodzajów motywacji.

dr hab. Ewa Wysocka

Uniwersytet Śląski w Katowicach

dr Barbara Ostafińska-Molik

Uniwersytet Jagielloński

Podobnie niedostosowani, a mimo to różni
Polaryzacje samooceny w grupie wychowanków Młodzieżowych
Ośrodków Wychowawczych i Socjoterapeutycznych

Wystąpienie dotyczy procesu analizy danych z zastosowaniem analizy skupień metodą *k*-średnich. Prezentacja metody dokonana zostanie na materiale uzyskanym z badań częścią kwestionariusza do badania nastawień życiowych (KNIIS) autorstwa Ewy Wysockiej. Analiza obejmuje *itemy* opisujące samoocenę: globalną, ogólną, charakterologiczną, społeczno-moralną, intelektualno-poznawczą i fizyczną. Badania przeprowadzono wśród wychowanków Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych i Socjoterapeutycznych w województwie świętokrzyskim (N=247) w wieku 16–19 lat. Materiał badawczy został zebrany w okresie: wrzesień 2012–styczeń 2013. Przedmiotem badań był poziom samooceny osób niedostosowanych społecznie, zaś ich celem poznawczym było dokonanie eksploracji w zakresie podobieństw i różnic w tym zakresie między osobami niedostosowanymi z wykorzystaniem analizy skupień metodą *k*-średnich. Jest to najczęściej wykorzystywana w praktyce taksonomicznej metoda grupowania (podobieństwa wyznacza umieszczenie w danym skupieniu, różnice wyznacza umieszczenie w różnych skupieniach). Efektem analizy, stanowiącym jednocześnie cel użytkowo-praktyczny badań, jest możliwość zaprojektowania skutecznych działań profilaktyczno-wychowawczo-resocjalizacyjnych w zależności od stwierdzonych różnic i podobieństw w zakresie samooceny. Cel nadrzędny stanowi zatem próba zidentyfikowania grup osób niedostosowanych społecznie podobnych pod względem samooceny, co wyznacza kryteria konstruowania programów resocjalizacyjnych i przygotowania różnorodnych strategii wychowawczych w zależności od jakości doświadczanych problemów w zakresie samooceny. Celem dodatkowym wystąpienia jest zaproponowanie metody analizy możliwej do wykorzystania w ocenie wielowymiarowych charakterystyk osób badanych.

Szymon Borsich

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Wstępna wersja skali do pomiaru etycznego przygotowania pedagogów do prowadzenia badań diagnostycznych

Rozwiązywanie problemów społecznych wymaga ich starannego zbadania, poddawania pod dyskusję i wypróbowania nowatorskich sposobów ich rozwiązywania. W tym procesie ważny jest etyczny aspekt prowadzenia badań. Przygotowanie w tym zakresie mieści się w efektach kształcenia na kierunku pedagogika na studiach I, II i III stopnia. Ma szczególne znaczenie, gdyż niewłaściwe postępowanie diagnostyczne może godzić nie tylko w interes osób badanych, ale także w inne wartości które są przedmiotem sądów moralnych.

Celem wystąpienia jest prezentacja wstępnej wersji narzędzia do pomiaru etycznego przygotowania pedagogów do prowadzenia badań diagnostycznych. Do jego budowy wykorzystano tezę o modularności sądów moralnych Richarda Allana Shweder rozbudowaną przez Bogdana Wojciszke i Wiesława Baryłę. Teza ta zakłada, że jednostki (także społeczeństwa) dysponują nie jednym, lecz wieloma kodami etycznymi leżącymi u podstaw sądów moralnych. Pięć postulowanych przez badaczy kodów etycznych, które uznali za charakterystyczne dla społeczeństwa polskiego to: etyka autonomii, kolektywistyczna, dobra powszechnego, godności i produktywności. Na tej podstawie podjęto próbę przypisania wartości centralnych dla poszczególnych etyk z uwzględnieniem kontekstu badań diagnostycznych.

Diagnostyka edukacyjna jako praktyka edukacyjna bazująca na dowodach winna kierować się dobrem osób badanych, ale także rzetelnością i wiarygodnością. Uzyskiwanie danych w badaniach diagnostycznych uwzględniać powinno także przestrzeganie przyjętych norm formalnych, postępowanie w sposób godny i być ukierunkowane na określone użyteczne efekty zmiany społecznej, bądź służące dalszemu rozwojowi pedagogiki, jako dyscypliny naukowej. Badacz bowiem nie tylko prowadzi badania, ale poddaje refleksji sens tych działań, ich znaczenie i konsekwencje. Skonstruowana skala uwzględnia te wymagania przypisując je do pięciu kodów etycznych. Jest propozycją sprawdzania przygotowania pedagogów do prowadzenia badań diagnostycznych spełniających standardy etyczne wykraczające poza najczęściej przywoływane takie jak „przede wszystkim nie szkodzić badanym” czy „traktować badanych podmiotowo”. Przeprowadzone badanie pilotażowe pozwoliło na ocenę rzetelności i teoretycznej trafności skonstruowanej skali.

dr Karolina Kaszlińska

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku

**Diagnozowanie kompetencji społecznej
dzieci przedszkolnych
– możliwości i ograniczenia**

Wystąpienie dotyczy możliwości diagnozowania kompetencji społecznej dzieci przedszkolnych. Autorka określa umiejętności społeczne, jakie składają się na kompetencję społeczną dziecka przedszkolnego, a także warunki, jakie ich badanie musi spełnić, za punkt wyjścia przyjmując analizę istniejących na gruncie pedagogiki propozycji diagnozowania kompetencji społecznej. Jedną z ważniejszych konkluzji jest uznanie za najwłaściwszą przestrzeń badań kompetencji społecznej dzieci przedszkolnych - przestrzeń zabawy.